ముళ్లచెట్టూ కమ్మనిపువ్వూనూ

"అబ్బాయీ, పెద్దముండనాట్టే పేలించక యీపాటికి కాస్త కూక లేసుకో. ఎంతటివాళ్ళయినా లోకానికి కసింత వెరవాలి"

"ఏమి వచ్చిందమ్మా యిప్పుడు?"

"నన్నడుగుతున్నావా కోడై కూస్తూ వుండగా?"

"పైవాళ్ళ మాటలు నువ్వు చెప్పినంత నిర్ధారణగా వుండవుగా?"

"అషయితే నేనే చెబుతాను, నాకేం చెప్పక? అయితే, యెన్నని చెప్పను?"

"ఉండడమే వస్తే ఉన్నవన్నీ చెప్పాలి"

"ఉండడమే వస్తే" అంటే? ఉన్నాయనా లేవనా?"

"నేను చూశానా?"

"చూడనూ చూడక, వినను వినక మరేమి చేస్తున్నావూ?"

"ఉదయం పది కాకుండానే ఆఫీసుకి పోవాలి గదా—"

"గౌరవం గంగలో కలిసిపోతూ వుంటే నువ్వది కాపాడుకోవద్దూ? ఆఫీ సెక్కువా, కుటుంబగౌరవం యెక్కువా?"

"నువ్వు చక్కబెట్టవలసినదానవు కాదా, పోనీ అంటే సంగతి సందర్భాలు నాకు చెప్పవలసిన పూచీ నీకు లేదా?"

"నువ్విలా వెనకవేసుకువస్తూ వుంటే అది నన్నిక లక్ష్యపెడుతుందా?"

"జరిగిందేమిటో చెప్పమంటే సోది మొదలుపెడతా వేమిటమ్మా?"

"నామాటలు సోదికిందే కట్టేశావు గదా? బాగుంది నాయనా!"

"సోది కాకపోతే మరి జరిగిపోయిన అకార్యకరణం యేమి టయినట్టు?"

"ఒక్కటనా రెండనా చెప్పడానికి?"

"ఉన్నవన్నీ చెప్పు, కొన్ని విడిచిపెట్టటం యెందుకూ?"

"నీకు మానాభిమానాలే వుంటే వొక్కటి చాలదూ. నావెర్రి కానీ?"

"................"

"నిన్ననడం యెందుకూ? ఈ దినా లలాంటివి. పూర్వకాలపు మనిషిని నే నెంత మొత్తుకుంటే మాత్రం యేమిషి?"

"ఏమి జరిగిందో చెప్పలేవు. ఊరుకోనూ లేవు"

"చెప్పలేకపోడం ఖర్మం యేమీ? చూసిందీ విన్నదీ చెప్పలేకపోడానికి నేనేం కల్పన చెయ్యాలా? క్షణానికో క్షణానికో బూడిద అయిపోయే దానికి నా కెందు కని గాని—కళ్ళారా చూస్తూ వూరుకోలేకా యీపాట్లు. మాటి మాటికీ నువ్వు చెప్పుదెబ్బలు కొడుతూనే వున్నావు. అయినా, కన్నకడుపు. బిడ్డలున్నవాళ్ళకే గాని నాయాతన బోధపడదులే. నువ్వెంత తీసిపారేస్తూ వుండినా నీ కపకీర్తి వస్తూ వుంటే చూడలేకుండా వున్నాను, కనక, నువ్వు నన్నిలా అనవలసిందే. ఎందుకులే? పడ్డవాళ్ళెప్పుడూ చెడ్డవాళ్ళుకారులే"

"అందరూ అంతేనా?"

"ఏకర్మమూ యెరగనివాళ్ళంతే"

"ఎరిగినవాళ్ళెవరో, ఆయెరిగివున్న దేమిటో చెప్పరాదూ?"

"మేలుకునే వుండి కళ్ళు మూసుకున్నవాళ్ళని లేపడం యెవరితరం నాయనా?"

"................"

"పీసపాటివారి యింటో పుట్టాను, కల్లూరివారి యింటో పడ్డాను. రెండూ కూడా వోహో అనిపించుకున్న వంశాలే. అంచేత కాని, కులంతక్కువదాన్నయితే నాకీ గుంజాటన యేం?"

"ఇక్కడ కులంతక్కువవాళ్ళెవరూ?"

"ఎవళ్ళయితే మాత్రం నా కెందుకూ?"

"ఇంకేం? అలా అని మనస్సుకి సమాధానం చెప్పుకో. ఎప్పుడేమని పోతారో అని కుర్రాళ్ళు భయపడేలాగ—"

"నేనదే చెబుతున్నాను"

"నువ్విలా తొందరమాట లంటూవుంటే అమర్యాదా నిలుస్తుందా మరి?"

"నిలిచేచోట నిలుస్తుంది. నిలిపేవాళ్ళు నిలుపుతారు. మర్యాదా అక్కర లేనివాళ్ళూ, అదేమిషో యెరగనివాళ్ళూ యేమి నిలుపుతారూ?"

"అయితే, మర్యాదా కలవాళ్ళు లేనివాళ్ళతో సరిగా వెళ్ళవచ్చునా?"

"పై వాళ్ళయితే నువ్వన్నట్టే; కాని సంబంధం వుంది కదూ? బతికి వుండినంతకాలమూ వాక యింటోనే మగ్గిపోవాలి కదూ? లేకపోతే వాకళ్ళ గొడవ నాకేం?"

"................"

"నాకొంపకి ముప్పువచ్చి నేనేడుస్తున్నాను గాని—"

"నిండింటో కూచుని నువ్విలా అనవచ్చునా అమ్మా?"

"అనక యేంచెయ్యను? మాలకూడు తినమంటావా?"

"........................"

"సానికొంపా సంసారి కొంపా యిది?"

"................"

"మొగవాడు అనాథ అయితే ఆడది నడివీధిలో భాగవతం కడుతుంది, అబ్బరమా?"

"అమ్మా, అరికాళ్ళకింద మంటలు పెట్టేస్తున్నావు"

"నామాట నీ కంత కష్టంగా వుందా నాయనా? ఇదిగో, లెంపలు వాయించుకుంటున్నాను. అపరాధం వచ్చింది, క్షమించు"

"................"

"బుద్ధి గడ్డితిని నిన్ను కదిపాను, ఇక కిక్కురుమంటే అడుగు"

"................"

"ఇంకోమాటీ గొడవ తెస్తే చెప్పుదెబ్బలు కొట్టు"

"................"

"మంచికి రోజులా నాయనా యివి? పెళ్ళాంగారు వచ్చాక యిక తల్లిముండ యెందుకూ?"

"..............."

"మంచీ చెడ్డా తెలుసుకోడానికి, కీర్తీ అపకీర్తీ గుర్తించుకోడానికి, యెవళ్ళని దిద్దుకోవలసినట్టు వాళ్ళని దిద్దుకోడానికీ యెంతటివాళ్ళు కావాలి నాయనా? మొగాడయి పుట్టగానే సరా, చదువుకోగానే తీరిందా?"

"........................"

"ఎన్నేళ్ళు నిండితే యేమిటి సిగ్గూ భిడియమూ లేకపోయాక? ఇంతకీ: దేవుడు నా గొంతుకోశాడు. ఆమహారాజుని వుంచేసి నన్ను తీసుకుపోరాదూ? నాకిపాట్లు లేకపోవునే?"

"అమ్మా, యిందాకణ్ణుంచి సాధించేస్తున్నావు; పేగులు తోడేశావు; కాని వొక్క తప్పు చూపించలేకపోయావు"

"అవునోయి నాయనా! నువ్వింతవాడవైనాక యింకా నోరుతెరిచి— అయ్యో, నా బతుకా?"

"....................... "

"నా గ్రహచారం కాకపోతే వెంకుసోదెమ్మతో నేను కాశీ వెళ్ళిపోయి వుండనూ?"

"..............."

"దిక్కుమాలిన జన్మ, నాకు కాశీవాసం కూడా లభిస్తుందా? ఎంత పాపం చూడాలో, యెన్ని కుళ్ళుమాటలు వినాలో, యెన్ని తిట్లుతినాలో, యెన్ని చెప్పుదెబ్బలు పడాలో, అప్పుడే అయిందా?"

"..............."

"ఎవళ్ళు చేసుకున్న దెవళ్ళనుభవిస్తారూ?"

"చెప్పవలసిందీ, చెప్పేదీ యేమయినా వుందా యింతేనా అమ్మా?"

"ఉంటే మాత్రం యేమి లాభం నాయనా? ఇప్పటికయినా అభిమానం వచ్చిందేమో అనుకున్నా, నంతే. చివరికి రొస్తునాకా? నలుగురి నోళ్ళలోనూ పడిపోడం నేనా? అడ్డమైన కుంకలూ నాకు చక్కట్లు దిద్దరావడమా?"

"........... ...."

"ఇంతకంటే యీకొంప బాగుపడి యేడిస్తేనా?"

"ఇక నేనాఫీసుకి వెళ్ళిపోవచ్చునా అమ్మా?"

"వెళ్ళవచ్చు నాయనా, నిశ్చితంగా వెళ్ళవచ్చు. కళ్ళు మూసుకుంటే సరీ. మొండివాడు రాజుకంటే బలవంతుడు ష"

"ఫూ! ..."

"ఓస్! దానిపేరు పౌరుషం కామోసు. ఇలాంటి వాజమ్మలకే అలాంటిది? గడ్డి తిన్నట్టు తిని, కుడితి తాగినట్టు తాగి— వుందనా లేదనా? పూర్వపువాళ్ళు ఇంత మట్టి సంపాదించి పోయారుకదా?"

2

"ఏమి వచ్చిందేమిటి?"

"..............."

"అంతగా వెక్కి వెక్కి యేడవ్వాలసినంత పనేం జరిగిందేమిటి?"

"......................."

"నాతో చెప్పకపోతే యెలాగా?"

"నోటితో చెప్పాలా సగం చచ్చి వుండీ కూడా?"

"చెప్పకుండానే తెలుసుకోవచ్చు ఇంటో వుంటే. అయితే, యెంత దుఃఖ కారణం యేర్పడ్డా కొంచెం సమాళించుకోవాలి, బారుమని యేడవడం ప్రయోజకత్వమా?...."

"నామీద చెయ్యి వెయ్యకండి. నేను మాదిగదాన్ని. సానిపాపని"

"ఇష్టాలు లేనప్పు డెన్నిమాటలయినా వస్తాయి. అయినా—"

"నే నేమయినా అన్నానా?"

"నువ్వే అన్నా వనలేదు"

"ఇద్దర్నీ సరిచేస్తున్నారా?"

"..............."

"ముందు కజ్జాకి సిద్ధపడ్డ కొంకనక్కని చెప్పుదెబ్బలు కొడతారా మీరు?"

"..............."

"పోనీ, ముందు నేను తగవుపెట్టడం యెన్నడయినా యెరుగుదురా మీరు?"

"..............."

"నే నిక వేగలేను. నేను బతికివుండా లంటే నా కేదయినా దారి చూపించండి"

"....ఒక్కటే దారి"

"గోదా కదూ? మీరలా అనక మరేమంటారు?"

"ఇంతకీ, జరిగిం దేమిటి?"

"మీరు వినకుండా వున్నారా? నిజంగా మీకు తెలియకుండానే వుందా?"

"నీకష్టాలు వినలేదు కాదూ?"

"నా కష్టాలు వినాలని వుందా?"

"..............."

"అవును, పెట్టిపుట్టందే సుఖా లెలా వస్తాయి?"

"..............."

"రామరామా! ఇంత దిక్కుమాలిన బతుకయిపోయిందా నాది?"

"చెప్పవు కాదూ?"

"బందరు వుప్పెన. రావడానికి మరేం వుంది, చెప్పడానికి మాత్రం కొత్తగా యేమి వస్తుంది?"

"ఎందుకు వచ్చిందీ?...."

"నాచెయ్యి వదలండి. నేను బతికి వుండడమే కారణం. మరేం వుంటుందీ కారణం?"

"..............."

"నాకర్మం కాలిపోయింది. నా అవస్థ యింతట్లో తీరేదికాదు, మానేదీ కాదు. తెల్లపోయి అలా కూచుంటారేం? కాఫీ చల్లారిపోతుంది పుచ్చుకోండి. తొరగా వెళ్ళకపోతే అవతల మాటపడాలి, లేవండి"

"లేచి యేమిటి చెయ్యడం? ఇంటో యిలా రవులుతూ వుంటే నోటికి పోతుందా కాఫీ అయినా?"

"నన్నేనా అందర్నీ ఆడుగుతారా ఆమాట?"

"అడగవలసిన మనిషి నడుగుతాను. అడిగితే గ్రహించుకోగల మనిషి నడుగుతాను. తాబట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్ళనే వాళ్ళని అడిగేం లాభమూ?"

"అయితే, యిక నాగతి యింతే?"

"వోపిక పట్టు. ఆపదలు కాపరాలు చెయ్యవు"

"చాల్లెండి నేర్చుకుపోయారు మీ వేదాంతాలూ మీరూను. ఇప్పుడేనా మీరు "యింటో యిలా రవులుకుపోతూ వుంటే నోటికి పోతుందా" అనడిగారు? పైనున్న మీకే అలా వుంటే, ఆ రవులుకుపోయేవాళ్ళ కెలా వుండనూ? నల్లేరు మీద బండిలాగ వస్తూవుంటే దిక్కులేనివాళ్ళ కెలా వుండనూ?"

"..............."

"అయ్యో, నీకింత గండకత్తెర వచ్చిందా అని వోదార్చడాని కయినా తగనూ నేనూ?"

"...................."

"నావాళ్ళెవరూ దగ్గిర లేరనా యాలోకువ?"

"..............."

"నేనేమి పాపం చేశానూ? నావాళ్ళు మాత్రం యేమి లోపం చేశారూ?"

"..............."

"పెళ్ళిలో అడిగినంత కట్నమూ, కోరినన్ని లాంఛనాలూ గుమ్మరించ లేదూ? అయిదు రోజులూ మొగాన కాసులు కొట్టలేదా, యెదాన చీరలు పెట్ట లేదా? తానేమి చేసినట్టూ తన బతుక్కి?"

"..............."

"పెళ్ళిలోనే మొదలు ఏడిపించడానికి. ఊరంతా ముక్కుమీద వేలు పెట్టుకున్నారా రాగతనం చూసి. ఒక్క పూటయినా సంబరపడుతూ భోజనానికి వచ్చిన పాపాన పోతేనా? తిన్న అన్నం వంటపట్టనిస్తేనా?"

"..............."

"కార్యంనాటికి మూలపడ్డా పులుసు విరగలేదు. ఒక్కటే ధోరణా జన్మ అంతా?"

"..............."

"నన్ను చూస్తే అంత చిమచిమలాడిపోతాయేం కళ్ళు? నేనేం విషం పెట్టాననీ?"

"..............."

"తనకి నావంటివాళ్ళు లేరూ? అంతకంటే నేనే విధంగా చెడ్డానూ? అడిగే వాళ్ళు లేకగాని తన ఆశ వంటి ఆశ కాదూ అందరిదీ?"

"నాకేసి చూడూ"

"నే నేడుస్తూ వుంటే చూడాలని వుందా?"

"..............."

"అంత రాసి రంపాన పెడితే అదెలా బతుకుతుందని అడక్కూడదూ?"

"ఇదివర కడగలేదూ?"

"నింపాదిగా అడిగితే మర్యాదా తక్కించుకునే వాలకమే అదీ?"

"కన్నతల్లి—"

"చేసుకున్న పెళ్ళాన్నయితే కోసికారత నెయ్యవచ్చు, కదూ?"

నాభిదగ్గిరనుంచి వచ్చిన మాటేనా అదీ?"

"నసాళం అంటుకుంటూ వుంటే నాభి లెక్కేమిటండీ? అటేడూ, యిటేడూ— పధ్నాలుగుతరాల నావాళ్ళు దిక్కుమాలినవాళ్ళయిపోతున్నారు, మరి, తనవాళ్ళు?"

"ఎలాగో వారగతోసుకువెళ్ళకపోతే—"

"అయ్యో, నాబతుకు తెల్లవారిపోతే యింకా పొరగతోసుకుపోడం యెలాగండీ?"

"ఇదివరకటిలాగే— తప్పు నీమీద లేకుండా—"

"ఇంకేం? తప్పు నాది కానప్పు డంత మీదమీదకి రావడం యేమి?"

"మళ్ళీ మొదలా?"

"మళ్ళీ యేమిటి, మళ్ళీ యేమిటి, యెప్పటికప్పుడే మొదలు. ఎప్పటి కయినా అంతం అంటూ వుంటేనా?"

"అలా అనకు"

"వాళ్ళు మండుకుపోతూ వుంటే అనక ముద్దుపెట్టుకుంటానా? ఎన్నాళ్ళనీ వోపికపట్టడం?"

"..............."

"నావాళ్ళ వూసెత్తడానికి తనకేం అధికారం వుందీ?"

"ఊరుకోవూ?"

"నాతమ్ముడు రేపు పెద్దకలెక్టరయిపోతాడు, సీమవెళ్ళినవాళ్ళెవ రయినా పుచ్చిపోయారా? తనవాళ్ళే సీమ వెళ్ళగలిగివుంటే తా నిక కిందా మీదా వుండునా?"

"..............."

"నావాళ్ళెవళ్ళూ రెయిళ్ళలో టిక్కట్లు వసూలు చెయ్యడం లేదు, తెలుసా?"

"నన్నయినా చూడవూ?"

"మిమ్మల్ని చూస్తున్నాను కనకనే నాతిప్ప లిలా వున్నాయి. తనతో సరిగా నేనూ తూర్పారబట్టే దాన్నయితే నా కీ గతేం?"

"ఇంకేం మరీ? వోపికపట్టడం తప్ప దని నీకే తెలిసినప్పు డీ కాస్తామాత్రం యెందుకూ?"

"మరే"

"లే, నా మాట విను. నాకు ఆలస్యం కానివ్వకు"

"ఉండండి, నన్ను వదలండి. నేను లేవగలను, మీరు వెళ్ళి చేతులూ కాళ్ళూ కడుక్కురండి"

"అన్నీ అయిపోయాయి. ఇక నువ్వు లేవడమే తరవాయి...."

"అబ్బా, వులిక్కిపడ్డానూ.... నన్నిట్టే బుట్టలో పెట్టగలరు, అక్కడ మాత్రం కిమన్నాస్తి. ఏడ్చేదాన్ని నవ్వించినా, నవ్వే దాన్నేడ్పించినా నన్నే

కాదూ? ఒక్కమా టయినా నీకిది బుద్ధికాదని అక్కడ చిక్కగా చివాట్లు పెడితే నాకీ కించ లేకపోవును గాదూ?

"చూడూ?"

"చూస్తూనే వున్నాను మీ అభిమానాలు"

"చివరి కదీ మాట"

"ఉన్నమా టంటే ఉలు కెక్కువ కొందరికి"

"ఉంటే యీ యెడ మొగాలూ పెడ మొగాలూ యెందుకూ?"

"పైవాళ్ళు చూసి 'పాపం, కాబోలు' అనుకోడానికి"

"ఏదీ, నాకేసి చూస్తూ అనూ ఆమాట"

"పధ్నాలుగుమా ట్లంటాను, నాకేం భయమూ?"

"లేదని నే నెరగనా?"

"ఏమిటీ...."

"ఏమయితే యేమి లెద్దూ. చూడూ, గంతులు వేసేవాళ్ళతో సరిగా గంతులు వెయ్యడం కాదు ప్రజ్ఞ. ఒక ళ్ళెగిరెగిరిపడేటప్పు డెదటివా ళ్ళూరుకుంటే తప్పెవరి దవుతుందీ?"

"ఇక యెన్నయినా చెబుతారు మీరు కబుర్లు. అయితే లెండి, ఎప్పుడూ చీకటే వుంటుందా?"

"అదీ మాట"

"ఇవాళ పొయ్యి అంటించాటప్పటికి కాలుదువ్వింది. మనసు మనసులో లేదు. జీడిపలుకులు మాడేపోయాయో వేగనే లేదో? పకోడీలు పాకాన పడ్డాయో—"

"నీచేత్తో వండితే యెప్పుడూ అమృతోపమానంగానే వుంటుంది నాకు; నీమొగాన చిరునవ్వు మెరిసిపోతూ వుంటే ఎందులోనూ నాకు లోపమే కన పడదు"

"....ఏం, కమ్మగా వుందా?"

"ఏం, మెచ్చుకున్నందుకా బుగ్గపోటు? అయితేలే, కామశాస్త్ర కర్తలు దీనిమీద చాలా గ్రంథం పెంచారు. ఏవయినా, వార్షికమేఘం శరన్మేఘంగా మారిపోయింది, నా కదే పదివేలు. నా మన స్సిప్పటికి కుదుటపడింది"

"అవునవును, ఎదటివా ళ్ళుసూరుమంటూ వుంటే కొందరి కానందం. ఆమహాతల్లి బిడ్డలు కారూ?"

"మళ్ళీ యిలా తిప్పావూ చక్రం?.... ఇంకెందుకూ నాకూ? అయితే, కభుర్లేనా నువ్వేమయినా—"

"నామొగాన చిరునవు మెరిసిపోతూ వుంటే మీ కన్నీ బాగానే వుంటాయన్నారు, మీ రుల్లాసంగా వుంటే నాకడుపు నిండిపోదూ?"

"హాయిహాయి, రత్నాల మూట, వెలకట్టగలమా ఆమాటకి? గాఢారణ్యం లోనుంచి నందనోద్యానంలో పడ్డట్టుంది నాకు—ఏదీ వొక్క—"

(1930 జూన్ భారతినుంచి.
సవరణలతో)